

Okruhy otázek ke státním závěrečným zkouškám.

Obor: archeologie

Typ studia: magisterský

Specializace: středověká a postmedievální archeologie

Absolvent bakalářského studia: archeolog

Komentář: u státních závěrečných zkoušek magisterského studia archeologie se specializací „archeologie středověku a raného novověku“ budou abonentovi jako základní zadány tři z níže uvedených otázek.

Student absolvuje tehdy, odpoví-li uspokojivě (tedy nejhůře ve stupni „dobře“) na všechny tři otázky.

1/ Archeologie středověkých měst na území ČR (vznik měst a jejich právní postavení, typy městských založení, města založená ve středověku a žijící, města zaniklá, nepovedená založení) – dějiny bádání, přehled nejvýznamnějších archeologických výzkumů středověkých měst v ČR, datace, charakteristika výzkumů a jejich vedení (osobnost a jeho dílo).

2/ Archeologie středověkých vesnic na území ČR - dějiny bádání, podoba a typy středověkých vesnic, problematika výzkumu zaniklých a existujících vesnic, přehled nejvýznamnějších lokalit, datace, charakteristika výzkumů a jejich vedení (osobnost a jeho dílo)

3/ Archeologie středověkých šlechtických sídel na území ČR – typologie sídel, dějiny bádání, literatura, přehled nejvýznamnějších archeologických výzkumů, datace, charakteristika výzkumů a jejich vedení (osobnost a jeho dílo)

4/ Archeologie středověkého a novověkého pohřebního ritu - dějiny bádání, literatura, specifika nálezů a nálezového prostředí, typologie a přehled nejvýznamnějších lokalit, datace, charakteristika archeologických výzkumů a jejich vedení (osobnost a jeho dílo)

5/ Středověká archeologie v ČR - dějiny bádání, založení a vývoj oboru, přehled nejvýznamnějších lokalit, objektů a nálezů, osobnosti archeologického výzkumu, literatura

6/ Postmedievální archeologie v ČR - dějiny bádání, založení a vývoj oboru, přehled nejvýznamnějších lokalit, objektů a nálezů, osobnosti archeologického výzkumu, literatura

7/ Specifická a krátkodobá sídliště v novověku (vojenské tábory, ležení, poustky, sezónní pracoviště ad.) - dějiny bádání, literatura, přehled nejvýznamnějších archeologicky zkoumaných lokalit, datace, charakteristika výzkumů a jejich vedení (osobnost a jeho dílo)

8/ Archeologické doklady obchodu a směny ve středověku a raném novověku - dějiny bádání, literatura, přehled nejvýznamnějších lokalit, objektů a nálezů, datace, charakteristika archeologických výzkumů a jejich vedení (osobnost a jeho dílo)

9/ Archeologie a středověká církevní architektura - typologie staveb, dějiny bádání, literatura, přehled nejvýznamnějších objektů a jejich archeologický výzkum, datace, charakteristika výzkumů a jejich vedení (osobnost a jeho dílo)

10/ Středověká řemeslná výroba – vznik a vývoj středověkého řemesla jako specializované činnosti, postavení řemeslníků a jejich organizace, městské řemeslo a jeho rozvoj v průběhu

středověku, přehled nejvýznamnějších lokalit a archeologické doklady technologických zařízení, datace, charakteristika výzkumů a jejich vedení (osobnost a jeho dílo), literatura,

11/ Voda a odpady jako problém středověké a raně novověké společnosti – hospodářské a provozní zázemí středověkých sídel, archeologický výzkum provozních, zásobních a odpadních objektů, historicko-archeologická problematika vztahu sídliště, jeho zásobování vodou a zacházení s opady, základní přehled nejvýznamnějších lokalit, datace, charakteristika výzkumů a jejich vedení (osobnost a jeho dílo)

12/ Středověká montánní archeologie – dobývání, prvotní zpracovávání a distribuce drahých kovů, dějiny bádání a literatura, metody terénní práce, základní přehled nejvýznamnějších lokalit, datace, charakteristika výzkumů a jejich vedení (osobnost a jeho dílo)

13/ Středověké hutnictví železa – dějiny bádání a literatura, podoba a proměny výrobních postupů, typy a příklady technologických zařízení, produkty a odpady, problematika určování původních technologických procesů v archeologických nálezech, přehled nejvýznamnějších lokalit, datace, charakteristika výzkumů a jejich vedení (osobnost a jeho dílo)

14/ Středověké a novověké kovolijectví na příkladu historického zvonařství – dějiny bádání a literatura, technologie, produkty a jejich typologie, archeologické doklady zvonařských dílen z území ČR, datace, vedení výzkumů (osobnosti a jejich dílo).

15/ Bydlení a životní styl na příkladu dochovaných součástí stavebních konstrukcí – stavební kování jako prostředek k rekonstrukci podoby a provozu nemovitostí, dějiny bádání a literatura, typologie, problém datace archeologických nálezů, příklady archeologických nálezů jako součástí staveb z území ČR.

16/ Bydlení a životní styl na příkladu dochovaných součástí vybavy domu – mobiliář - stavební kování jako prostředek k rekonstrukci podoby a provozu mobiliářového vybavení staveb, dějiny bádání a literatura, typologie, problém datace archeologických nálezů, příklady archeologických nálezů z území ČR.

17/ Archeologické doklady využívání zvířecí síly ve středověku – dějiny bádání a literatura, interdisciplinární studium, typologie a funkční zařazování archeologických nálezů, význam pro společenskou a sociální interpretaci, příklady z archeologicky zkoumaných lokalit na území ČR

18/ Středověké vojenství – zbraně – dějiny bádání a literatura, interdisciplinární studium, vývoj zbraní ve vztahu k proměnám vojenství od raného do pozdního středověku, typologie a funkční zařazování archeologických nálezů, příklady z archeologicky zkoumaných lokalit na území ČR

19/ Dějiny architektury a stavebního stylu – středověké cihlářství – dějiny bádání a literatura, dějiny řemesla a výrobků (stavební keramika zdicí a krycí), majitelé a řemeslníci, výrobky a výrobní proces - technologická zařízení a jejich typologie ve středověké manuální výrobě, archeologické doklady výrobních zařízení z území Evropy a ČR.

20/ Středověké kamnářství jako doklad proměny životního stylu - původ a rozšíření kachlových kamen v Evropě, morfologický vývoj (od hliněné pece ke kachlovým kamnům),

nejstarší archeologické doklady středověkých kamen a jejich článků (kachlů) v ČR a zahraničí, dějiny bádání a literatura

21/ **Podoba a členění gotických kachlových kamen** – deskripční metodika, používaná v archeologii, popis kachlových částí a základních stavebních článků, typy rekonstrukcí středověkých kachlových kamen na území ČR – příklady, autorství, publikace.

22/ **Středověké kamnářství jako doklad proměny životního stylu** – typologie středověkých kachlů a jejich provozně-technologické odlišnosti pro použití ve vyhřívacím tělese, dějiny bádání a literatura

23/ **Odras duchovního světa, idejí a názorů v historickém kamnářství** – typy výzdob na středověkých kachlích, motivika – její obsah a poslání, kategorie výzdobných motivů, dějiny bádání a literatura, příklady z archeologických nálezů na území ČR

24/ **Archeologie a hrnčířství jako středověké řemeslo** - dějiny bádání a literatura, význam hrnčířských výrobků pro archeologii, dějiny řemesla a výrobků, řemeslníci a jejich postavení ve společnosti, výrobní proces - technologická zařízení a jejich typologie, dílny a výrobní okruhy, archeologické doklady výrobních zařízení z území ČR, literatura a osobnosti výzkumu.

25/ **Archeologie a produkty hrnčířství z počátků vrcholně středověkého období** - metodika třídění užitkové keramiky, morfologie a typologie keramiky z 13. – ½ 14. století, užitkové zboží, importy; příklady z archeologických nálezů na území ČR, literatura a osobnosti výzkumu

26/ **Archeologie a produkty hrnčířství z předhusitského a husitského období** - metodika třídění užitkové keramiky, morfologie a typologie keramiky z 2/2 14. – ½ 15. století, užitkové zboží, importy; příklady z archeologických nálezů na území ČR, literatura a osobnosti výzkumu

27/ **Archeologie a produkty hrnčířství z pozdně středověkého období** - metodika třídění užitkové keramiky, morfologie a typologie keramiky z 2/2 15. – počátku 16. století, užitkové zboží, importy; příklady z archeologických nálezů na území ČR, literatura a osobnosti výzkumu

28/ **Archeologie a produkty novověkého hrnčířství** - metodika třídění užitkové keramiky, morfologie a typologie keramiky z 16. – 18. století, užitkové zboží, importy; příklady z archeologických nálezů na území ČR, literatura a osobnosti výzkumu

29/ **Archeologie a sklářství jako tradiční rukodělné řemeslo** - dějiny bádání a literatura, dějiny řemesla a výrobků, řemeslníci a jejich postavení ve společnosti, nejvýznamnější evropská střediska výroby středověkého a novověkého skla, výrobní proces - technologická zařízení ve středověké manuální výrobě, archeologické doklady výrobních zařízení (hutí a pecí) z území ČR, literatura a osobnosti výzkumu.

30/ **Středověké sklo** – dějiny bádání a literatura, interdisciplinární studium, morfologie a typologie středověkého skla (13.-15. století) - užitkové zboží, luxusní výrobky, importy; evropská centra výroby ve středověku, význam českého sklářství v rámci střeoevropské produkce, příklady z archeologických nálezů na území ČR, literatura a osobnosti výzkumu

31/ **Novověké sklo** – dějiny bádání a literatura, interdisciplinární studium, morfologie a typologie raně novověkého skla (16. – ½ 17. století) - užitkové zboží, luxusní výrobky, importy; evropská centra výroby ve středověku, význam českého sklářství v rámci středoevropské produkce, příklady z archeologických nálezů na území ČR, literatura a osobnosti výzkumu

32/ **Středověké kovářství** – dějiny bádání a literatura, podoba a provoz středověkých kováren, produkty a odpady, problematika určování původních technologických procesů v archeologických nálezech, přehled nejvýznamnějších lokalit se středověkými výrobními zařízeními, datace, charakteristika výzkumů a jejich vedení (osobnost a jeho dílo)

33/ **Archeologie a dějiny osídlení – vznik, vývoj, proměna a struktura středověké společnosti** – vnitřní a vnější kolonizace, zánik hradské soustavy a vznik středověké společnosti, nové progresivní pracovní postupy a jejich odraz v archeologii (zemědělství, řemeslo, směna, komunikace), nové typy sídel – příklady jejich archeologického zkoumání (lokality, osobnosti výzkumu)

34/ **Středověké vojenství - zbroj** – dějiny bádání a literatura, interdisciplinární studium, vývoj zbroje ve vztahu k proměnám vojenství od raného do pozdního středověku, typologie a funkční zařazování archeologických nálezů, příklady z archeologicky zkoumaných lokalit na území ČR

Povinná literatura

Archeologia historica 1-33. Brno

Archeologia Technica (Zkoumání výrobních objektů a technologií archeologickými metodami). Sborník Technického muzea v Brně.

Archeologie na pomezí (eds. Chvojka, O. – Krajíc, R.). Archeologické výzkumy v jižních Čechách – Supplementum 4. České Budějovice 2007.

Archeologické výzkumy v jižních Čechách 1-22. České Budějovice.

Belcredi, L. 2006: Bystřec. O založení, životě a zániku středověké vsi. Brno.

Beranová, M. 1975: Zemědělská výroba v 11.-14. století na území Československa. AÚ ČSAV Brno III-1. Praha

Dějiny hmotné kultury II-1. Kultura každodenního života od 16. do 18. století (red. J. Petrůň). Praha 1995.

Dějiny hmotné kultury II-2. Kultura každodenního života od 16. do 18. století (red. J. Petrůň). Praha 1995.

Durdík, T. 2005: Encyklopedie českých hradů. Praha.

Goš, V. 2007: Loštice. Město středověkých hrnčírů. Opava.

Hazlbauer, Z. 1998: Krása středověkých kamen. Odraz náboženských idejí v českém uměleckém řemesle. Praha.

Historie sklářské výroby v českých zemích I. Od počátků do konce 19. století (kol. pod vedením O. Drahotové). Academia Praha 2005.

Klápště, J. 2005: Proměna českých zemí ve středověku. Praha.

Klučina, P. 2004: Zbroj a zbraně. Evropa 6. – 17. století. Praha.

Krajíc, R. 1997: Středověká kachlová kamna v Táboře. Tábor.

Krajíc, R. 1998: Dům pasíře Prokopa v Táboře. Tábor.

Krajíc, R. 2003: Sezimovo Ústí – archeologie středověkého poddanského města 3/1-2.

Kovářna v Sezimově Ústí a analýza výrobků ze železa. Praha – Sezimovo Ústí – Tábor.

Krajíc, R. 2005: Středověké kamnářství. Tábor.

- Krajíc, R. 2008: Středověké cihlářství. Sezimovo Ústí – archeologie středověkého poddanského města 4. České Budějovice – Tábor.
- Lansfeld, H. 1950: Lidové hrnčířství a džbánkařství. Praha
- Kybalová, Jana 1993: Kamenina v Čechách a na Moravě. Praha.
- Manoušek, L. 2006: Zvonařství. Praha.
- Matoušek, V. 2006: Třebel – obraz krajiny s bitvou. Praha.
- Měchurová, Z. 1997: Konůvky – zaniklá středověká ves ve Ždánickém lese. Brno.
- Nekuda, R. 1980: Korpus středověké keramiky datované mincemi z Moravy a Slezska, AH 5, 389-450.
- Nekuda, V. 1975: Pfaffenschlag. Zaniklá středověká ves u Slavonic1. Brno.
- Nekuda, V. 1985: Mstěnice. Zaniklá středověká ves u Hrotovic. Hrádek – tvrz – dvůr – předsunutá opevnění. Brno.
- Nekuda, R. - Nekuda, V. 1997: Mstěnice. Zaniklá středověká ves 2. Dům a dvůr ve středověké vesnici. Brno.
- Nekuda, V. – Reichertová, K. 1968: Středověká keramika v Čechách a na Moravě. Brno.
- Pajer, J. 2001: Novokřtěnské fajánse ze Strachotína.
- Pajer, J. 2006: Studie o novokřtěncích.
- Pavlík, Č. – Vitanovský, M. 2002: Encyklopedie kachlů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Ikonografický atlas reliéfů na kachlích gotiky a renesance. Praha.
- Petráň, J. 1985: Dějiny hmotné kultury I/1, I/2. Praha.
- Pleiner, R. 2000: Iron in Archaeology. The European Bloomery Smelters. ArÚ AV ČR Praha.
- Radoměský, P. – Richter, M. 1974: Korpus české středověké keramiky datované mincemi, Sborník NM XVIII, řada A-Historie, 57-171, tab. 1-47
- Richter, M. 1982: Hradištko u Davle – městečko ostrovského kláštera. Praha.
- Richter, M. – Krajíc, R. 2001: Sezimovo Ústí. Archeologie středověkého poddanského města 2. Levobřežní předměstí – archeologický výzkum 1962-1988. Praha – Sezimovo Ústí – Tábor.
- Scheufler, V. 1972: Lidové hrnčířství v českých zemích. Praha.
- Sklenář, K. 2005: Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů. Praha.
- Smetánka, Z. 1969: K morfologii českých středověkých kachlů, PA LX, 228-262.
- Smetánka, Z. 1983: K počátkům výroby kamnových kachlů v Čechách, AH 8, 145-154.
- Smetánka, Z. 1988: Život středověké vesnice. Zaniklá Svídna. Praha.
- Stříbrná Jihlava 2007. Studie k dějinám hornictví a důlních prací. Jihlava.
- Studies in postmediaeval archeology 1. Praha 1990.
- Studies in Post-Medieval Archeology 2. Praha 2007.
- Štajnochr, V. 2004: Hrnce pro teplené zpracování pokrmů. Studia funkcí novověké keramiky, Archeologie ve středních Čechách 8, 801-851.
- Štajnochr, V. 2005: Džbány. Studia funkcí novověké keramiky, Archeologie ve středních Čechách 9, 729-778.
- Štajnochr, V. 2006: Mísy. Studia funkcí novověké keramiky, Archeologie ve středních Čechách 10, Praha, 959-1046.
- Těžba a zpracování drahých kovů: Sídelní a technologické aspekty (ed. K. Nováček). Mediaevalia archaeologica 6. Praha 2006.
- Unger, J. 1999: Život na lelekovickém hradě ve 14. století. Brno.
- Unger, J. 2006: Pohřební ritus 1. až 20. století v Evropě z antropologicko-archeologické perspektivy. Brno.
- Vařeka, P. 2004: Archeologie středověkého domu I. Proměny vesnického obydlí v Evropě v průběhu 6. – 15. století. Plzeň.
- Vlček, P. – Sommer, P. – Foltýn, D. 2002: Encyklopedie českých klášterů. Praha.

